

Berta Golob

Osnovna šola Preddvor

POUČNI IZLETI

Nekoč je bil cilj poučnega izleta učiteljev vrt, namen pa v tem, da bi šolarji od blizu videli vse tisto, kar je vzorno in česar doma ni bilo v taki meri. Tam se je dalo deklamirati Stoji učilna zidana in Kako visoko je nebo. Sadovnjak grede in gredice. Pa še kranjiči: vrnila se že je bučela z medeno nožico domu! Tako je bil krog sveta sklenjen.

Kako pa je danes s poučnimi izleti? In kako še posebej s slavističnimi? Ko se učenec v osmem razredu ozira na prehojeno pot, lahko prizna, da je tudi v i d e l marsikaj.

Dobro je, če so izleti za vse obvezno šolanje predvideni in usklajeni s predmeti. Ne smelo bi se zgoditi, da se učenci podajo v Postojno in se ne ustavijo na Vrhniki. Takih primerov je še veliko in veljajo za šole od Triglava do poslednje straže.

Kajpada, saj ni pravil brez izjeme. Kako boš na poti, ki si jo začrtal za poučni izlet, obral vse? Ne bi se smeli podajati na predolgo pot. Zgodi se, da gorenjski učenci niso bili v Vrbi vse do sedmega razreda (ali pa sploh nikoli), bili pa so v jeseniški železarni in poznajo Sežano. Toda šli so z zaprtimi očmi mimo Kosovelovega Krasa.

Nazadnje res ni slavistova dolžnost (pa tudi priporočljivo ni), da bi drezal v kolege in moledoval, naj na izletu po Dolenjski časte še Trdina, Ketteja, Jurčiča, Levstika, Tavčarja — pa tudi če na poti zadenejo ob Otočec in Gorjance.

Bolje je, da prevzgojimo sebe: kadar gremo z razredom na poučni izlet, naj bo res poučen in nikoli enostranski. Zato pa je potrebno, da smo si popolnoma na jasnem, kaj si bomo na poti ogledali in kje se bomo ustavili. Najsi že potujemo z avtobusom ali vlakom, vedno se da tako urediti, da imamo vsaj na končnem cilju oči za kaj več kot samo za pisateljev spomenik.

Vsak poučni izlet je živa šola za življenje. Zato si je težko predstavljati Tavčarjeve Poljane brez obiska v domu slepih v Škofji Loki. Cilj izleta ni v tem, da naj bi otrok pridno gledal skozi okno, potem pa se pol ure prestopal pred kakim spomenikom. Kaj je na poti doživel in spoznal, se najlepše dožene iz njegovega pripovedovanja.

Učitelj slovenskega jezika naj bi imel, kjerkoli že poučuje, dober načrt tudi za poučne izlete. Več kot dveh na leto si tako ne bo mogel privoščiti. Upam, da noben ravnatelj ne bo nasprotoval temu, da bi slavist sodeloval pri načrtu poučnih izletov za razredni pouk, za višje razrede pa bo izlete organiziral tako, da bodo dopolnjevali in razširjali tematiko poučnih izletov iz prejšnjih let.

Če navedem primer za šolo, kjer poučujem, je načrt poučnih izletov, namenjenih ilustraciji snovi, ki jo učenci spoznajo pri pouku materinščine, takle:

4. razred: Vrhnika;

5. razred: Begunje, Rodine, Dosloviče, Breznica, Vrba;

6. razred: Soška dolina—Vršič, izvir Soče, dolina Trente (Juliana), Most na Soči, Bovec, Kobarid (Vrsno), Cerkno;

7. razred: 1. Poljanska dolina: Škofja Loka, Visoko, Poljane — obisk v domu slepih, ogled Kosmove domačije, rojstnega doma slikarjev Šubicev, obisk v ateljeju Iveta Šubica; 2. Dolenjska: Višnja gora, Stična, Muljava, Žužemberk, Novo mesto, Otočec. V Novem mestu tudi ogled študijske knjižnice.

8. razred: (dva izleta, včasih tudi trije): 1. Gorenjska: Vrba (ponovno), Radovljica, Bled, Bohinj (ali Jesenice); v Radovljici ogled čebelarskega muzeja, na Jesenicah ogled tovarne in železarskega muzeja;

2. Ljubljana: NUK, muzej NOB, kulturni spomeniki;

3. Kranj: Prešernov muzej, tiskarna.

Te poučne izlete vodi učitelj slovenskega jezika, vendar nikoli samo s svojega stališča. Njihov namen naj bi bil v tem, da bi učenci celovito dojel prostor in čas s stališča včerajšnjega, današnjega in jutrišnjega dne. Zato Kugyju in zgodovini slovenskega planinstva ni posvečenih dosti manj besed kot Gregorčiču. Z obiska v Poljanski dolini ostane šolarjem bolj v spominu atelje I. Šubica (prošnji rad ustreže in morda je edini umetnik, ki se da motiti pri umetniškem delu) in učna ura v domu slepih ter njihove delavnice kot pa Tavčarjeva rojstna hiša. Močne vtise zapusti v učencih tudi železarna, NUK, tiskarna ali kaka podrobnost, ki si jo ogledajo še priložnostno. Zaradi oddaljenosti krajev pa ne organiziramo poučnih izletov v Belo krajino, na Koroško, Štajersko in v Prekmurje. Zgodi se, da zaradi takega ali drugačnega vzroka kaka predvidena ekskurzija tudi odpade ali pa da se ne moremo ustaviti povsod, kjer bi želeli.

Pri poučnem izletu se mi zdi pomembno to, da se ne podajamo na pot z ozkega stališča. Skrbeti je treba, da načrt za izlet ni prenatrpan. Dan je kratek, otrok pa tudi na poti ni sposoben, da bi ves čas enako navdušeno sprejemal nove vtise. Hoja po muzejih in tovarnah zelo utruji (tovarne se obiskov branijo). Ne-kje je meja in otrok ne more sprejeti ničesar več.

S samim izletom pa vsa stvar ne sme biti že opravljena. V šoli sledi podoživljanje, aplikacija, primerjava. Šele zdaj se izkaže, koliko je bil izlet uspešen. Doživetja ostanejo, doživljaji izginejo. Dobro pripravljeni poučni izleti so učitelju slovenskega jezika obramba pred očitki, da je njegov predmet neživljenjski in samo papirnat. Če možnost, ki jo ima, zanemari — drugih vabljivih učnih sredstev nima kaj prida na voljo —, mu vse leto ne ostane drugega v rokah kakor kreda.